

Oko 923.000 ljudi pije kancerogenu vodu iz javnih vodovoda u istočnoj Hrvatskoj, severnoj Srbiji i južnoj Mađarskoj, pokazalo je naše istraživanje. Hiljade ljudi u Rumuniji koji piju vodu iz sopstvenih bunara takođe bi mogli biti ugroženi.

U sve četiri zemlje maksimalna dozvoljena količina arsena je 10 mikrograma po litru, $\mu\text{g/L}$. To je limit koji preporučuje SZO i koji propisuju zakoni EU koje prihvataju i mnoge zemlje koje još nisu članice, uključujući Srbiju. Ali BIRN je otkrio da je u desetinama gradova, varošica i sela količina arsena višestruko veća, uprkos prihvaćenoj obavezi da se voda za piće prečisti. U Novom Bečeju nivo arsena je čak 27 puta viši od dozvoljenog. Najveći problemi su u Vojvodini jer ovde više od 653.000 ljudi koristi kancerogenu vodu iz vodovoda. Oko 173.000 ljudi u Hrvatskoj i 100.000 u Mađarskoj izloženo je količinama arsena iznad dozvoljenih limita.

Ne postoje istraživanja koja bi pokazala kako prisustvo arsena u vodi za piće utiče na ljude u Vojvodini. Takve studije ne postoje ni za istočnu Hrvatsku.

Ali istraživanje koje je sprovedeno u Mađarskoj, Rumuniji i Slovačkoj 2012. godine u okviru EU projekta za procene zdravstvenih rizika od arsena i Programa za molekularnu biologiju pod vođstvom Londonske škole za higijenu i tropsku medicinu otkrilo je da dugoročno izlaganje niskim količinama arsena u vodi za piće može biti povezano sa bazocelularnim karcinomom, što je najčešće oblik raka kože. To je utvrđeno čak i za količine koje su tek neznatno povišene u odnosu na zakonski dozvoljeni limit od 10 $\mu\text{g/L}$.

Lokalni mediji u Mađarskoj su nakon toga izvestili da svake godine 300 ljudi umire zbog dugotrajnog izlaganja arsenom iz pijaće vode, pozivajući se na rezultate istraživanja mađarske Službe za javno zdravlje i medicinski nadzor, ANTSZ.

BIRN je u Srbiji mapirao mesta sa nivoima arsena iznad 10 $\mu\text{g/L}$ za čitavu Vojvodinu, koristeći podatke dobijene na osnovu 41 zahteva za uvid u informacije od javnog značaja koji su podneti lokalnim vodovodnim preduzećima i službama za javno zdravlje. Podaci su prikupljeni u periodu od januara do oktobra 2017. Istraživanje je pokazalo da se 102 grada, varošice i sela u Vojvodini – sa ukupno 653.160 stanovnika – nalaze u zoni opasnosti. Sva ta mesta snabdevaju se vodom iz pogona koji nisu opremljeni tehnologijom za uklanjanje arsena iz podzemnih voda.

Voda je bezbedna za piće u Novom Sadu, ali Zrenjanin, gde živi 77.000 stanovnika, nalazi se u jednoj od najugroženijih zona. U poslednjih šest meseci ovde je nivo arsena u vodi iznosio i do 194 $\mu\text{g/L}$.

Subotica, grad sa gotovo 106.000 stanovnika, na nekim mestima ima i do 99 $\mu\text{g/L}$ arsena u vodi, mada lokalne službe za javno zdravlje tvrde da 80 odsto stanovnika koristi čistu vodu zahvaljujući pogonu za prečišćavanje izgrađenom 1991.

Pokrajinska sanitarna inspekcija u Vojvodini nije odgovorila na pitanja o tome koji organi vlasti su propustili da zabrane korišćenje takve vode za piće.

Najalarmantniji su rezultati iz Novog Bečaja čijih 13.010 stanovnika koristi vodu u kojoj sadržaj arsena iznosi čak 273 µg/L. Iako je to čak 27 puta više od zakonski dozvoljenog maksimuma, vlasti nisu zabranile korišćenje vode za piće ili obezbedile alternativne izvore snabdevanja.

„Voda je proglašena za 'tehničku' pre deset godina”, kaže predsednik opštine Saša Maksimović, što znači da je pogodna samo za korišćenje u industrijske svrhe.

Cena čiste vode

Uklanjanje arsena iz podzemnih voda predstavlja veliki problem zbog visokih troškova takvih projekata. Lokalne vlasti obično prenose troškove prečišćavanja vode na potrošače kroz mesečne račune, zbog čega neki ljudi ugrožavaju sopstveno zdravlje koristeći vodu iz sopstvenih bunara. Toksikolog iz organizacije Grinpis Đerđeli Simon kaže da se upravo to događalo i u ruralnim delovima Mađarske nakon što su programi za prečišćavanje podigli cenu vode.

„Bunari nisu registrovani, a pošto je podzemna voda zagađena u centralnim, južnim i istočnim delovima zemlje, voda koju ljudi tamo piju sadrži arsen”, kaže on.

U Vojvodini u Srbiji stanovnici Zrenjanina još čekaju da vide šta će se dogoditi sa računima kada novoizgrađeni pogon za prečišćavanje počne da radi. Prema ugovoru zaključenom između grada i italijanske kompanije koja je izgradila pogon, a koji je objavljen na veb-stranici lokalnog vodovoda, prečišćavanje će uvećati cenu za 0,28 evra po kubnom metru vode.

Izvor: birn.rs